

Žanas Kokto

ORFĒJAS



**Jean Cocteau ORPHÉE**  
**Moscou, Editions du Progrès, 1976**

*Iš prancūzų kalbos vertė*  
**BIRUTĖ GEDGAUDAITĖ**

## VEIKĖJAI

ORFĖJAS<sup>1</sup>  
ERTEBIZAS  
POLICIJOS KOMISARAS  
TEISMO SEKRETORIUS  
ARKLYS  
LAIŠKININKO BALSAS  
AZRAELIS<sup>2</sup>, 1-asis Mirties padėjėjas  
RAFAELIS, 2-asis Mirties padėjėjas  
EURIDIKĖ  
MIRTIS

Trakijoje, Orfėjo namuose

## KOSTIUMAI

Kostiumus reikia pritaikyti tiems laikams, kuriais vaidinama tragedija.

Orfėjas ir Euridikė vilki kaimiškais drabužiais, labai paprastais, kuo mažiau krin-  
tančiais į akis.

Ertebizas — blyškiai melsvu darbininko kombinezonu, su tamsia kaklaskare ir  
baltais drobiniais bateliais. Įdegęs, vienplaukis. Visada su stikliais įnagiais.

Komisaras ir teismo vykdytojas apsirengę juodais redingotais, su panamomis,  
barzdelėmis, užsagstomais batais.

Mirtis — labai graži jauna moteris ryškiai rausva puošnia suknele ir kailiniu  
manto. Šukuosena, suknelė, manto, batukai, judesiai, eisena — viskas paskutinės  
mados. Ant juodos puskaukės nupieštos didelės mėlynos akys. Ji kalba greitai, sausu,  
atsainiu balsu. Medicinos sesers chalatas, kuriuo ji apsivelka, taip pat turi būti nepap-  
rastai elegantiškas. Jos padėjėjai su chirurgų chalatais, su drobinėmis kaukėmis ir  
guminėmis pirštinėmis.

*Svetainė Orfėjo viloje. Keista svetainė. Gerokai panaši į fokusininkų svetaines. Giedras balandžio dangus ir skaišti jo šviesa neperveikia nuojaautos, kad svetainėje viešpatauja paslaptingos jėgos. Net įprastiniai baldai atrodo įtartini.*

*Pačiame vidury, lyg ir nišoje, stovi baltas arklys. Jo kojos labai panašios į žmogaus kojas. Į kairę nuo arklio — kita nedidelė niša. Toje nišoje, apipintoje laurais, stūkso plikas postamentas. Už postamento, dar kairiau, durys į sodą. Kai tos durys atidarytos, jos užstoja postamentą. Į dešinę nuo arklio — fajansinė prausyklė. Už prausyklės, dar dešiniau — stiklinės durys vilą supančios terasos pusėn, jų langas kiek pradaras į lauką.*

*Pirmame plane, kairėje, prie sienos didelis veidrodis. Antrame plane knygų spinta. Dešinėsios pertvaros vidury atviros durys į Euridikės kambarį.*

*Scena su nuožulniomis lubomis atrodo kaip uždara dėžė.*

*Kambaryje du stalai ir trys baltos kėdės.*

*Kairėje rašomasis stalas ir viena kėdė. Scenos dešinėje antrasis stalas, užtiestas grindis siekiančia staltiese, ant jo vaisiai, lėkštės, grafinas, stiklinės, panašios į kartoninius žonglieriaus metomus daiktus. Už šito stalo, priešais, kėdė; prie jos kairėje — kita.*

*Nereikėtų padidinti ar sumažinti kėdžių skaičiaus nei kitaip išdėstyti langų ir durų, nes tokia dekoracija n a u d i n g a ir kiekviena detalė vaidina savo vaidmenį kaip įtaisai akrobatų numeryje.*

*Be žydro dangaus ir tamsiai raudono aksomo juostos virš gardo durelių, užstojančių arklį iki liemens, jokios spalvos.*

*Dekoracija atrodo dirbtinė kaip mugės fotografo aeroplanas ar laivas. Beje, ši dekoracija, kaip fonas pjesės personažams ir įvykiams, atrodo tokia pat naivi ir grubi kaip tapytos drobės fonas modeliui fotoportretuose.*

## P R O L O G A S

*Aktorius, vaidinantis Orfėja, pasirodo priešais uždangą*

Ponios, ponai, šis prologas ne autoriaus. Mane išgirdęs, jis, be abejonės, nustebės. Tragedija, kurią jis patikėjo mums suvaidinti, labai paini. Todėl aš paprašysiu jus palaukti iki galo ir tik tada pareikšti savo nuomonę, jei mūsų darbas jums nepatiks. Mes vaidiname labai aukštai ir be apsauginių diržų,— štai kodėl aš jus to prašau. Menkiausias garsas ne laiku — ir mes, mano draugai ir aš, galime užsimušti.

Exit\*

## I s c e n a

*Orfėjas, Euridikė, arklys*

*Orfėjas prie stalo kairėje. Žiūri į spiritistų abėcėlę.*

*Euridikė sėdi dešinėje, prie padengto stalo*

EURIDIKĖ. Ar galiu pajudėti?

ORFĖJAS. Palauk dar sekundę.

EURIDIKĖ. Jis nebebeldžia.

ORFĖJAS. Po pirmos raidės jis kartais daro ilgą pauzę.

EURIDIKĖ. Spėja kitas.

ORFĖJAS. Aš tave prašiau, ar ne?

EURIDIKĖ. Pripažink, tas žodis amžinai kartojasi.

---

\* Išaina (lot.).

ORFĖJAS. D, d... Arkly, varyk toliau. Na, greitai, po raidės d...  
Aš klausau.

EURIDIKĖ. Kokia kantrybė! Tau juk visada trūksta atkaklumo, o su arkliu jo užtenka.

ORFĖJAS. Aš klausau. Na, arkly! D, d, o po raidės d? (*Arklys pasi-  
muisto*) Tu muistaisi. Tuoju kalbėsi. Kalbėk. Diktuok mums  
raidę po raidės d. (*Arklys bilsnoja kanopa, Orfėjas skaičiuoja*)  
A, b, c, č, d, e, è. Tai raidė è? (*Arklys linkčioja galvą*)

EURIDIKĖ. Žinoma.

ORFĖJAS (*įsiutęs*). Cit. (*Arklys bilsnoja*) A, b, c, č, d, e, è, f, g, h, i,  
y, j, k. (*Euridikei*) Draudžiu tau juoktis. K, tikrai raidė k? D, è, k,  
dėk? Aš blogai suskaičiavau. Arkly! Ar tikrai raidė k? Jei taip, bils-  
telėk vieną kartą, jei ne — du kartus. (*Arklys bilsteli vieną kartą*)

EURIDIKĖ. Nebūk įkyrus.

ORFĖJAS. Klausyk, aš geruoju tave prašau: sėdėk ramiai. Niekas  
taip netrikdo arklio kaip tie, kurie netiki. Eik į savo kambarį arba  
tylėk.

EURIDIKĖ. Nepravėrsiu daugiau burnos.

ORFĖJAS. Tuo geriau. (*Arkliui*) Dėk, dėk... o po „dėk“? D, è, k,  
dėk. Aš klausau. Sakyk. Sakyk man, arkly. Arkly! Na, drąsiau. Po  
raidės k? (*Arklys bilsnoja. Orfėjas skaičiuoja*) A, b, c, č, d, e, è, f,  
g, h, i, y, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t, u. (*Tyla*) U. Raidė u. Raidė u,  
brangioji ponია! (*Arklys bilsnoja*) A, b, c, č, d, e, è, f, g, h, i. Dėkui!  
Dėkui! Tai buvo dėkui! Tai viskas? Tik dėkui? (*Arklys linkčioja  
galvą*) Nuo-sta-bu. Matai, Euridike? Jei būčiau klausęs tavo  
iškrypusio proto, būčiau galėjęs tau patikėti, būčiau galėjęs pasi-  
duoti silpnybei ir leistis įtikinamas... Tik dėkui, nuo-sta-bu!

EURIDIKĖ. Kodėl?

ORFĖJAS. Kaip tai kodėl?

EURIDIKĖ. Kodėl nuostabu? Tas dėkui neturi jokios prasmės.

ORFĖJAS. To betruk! Praėjusią savaitę šis arklys man padiktavo  
vieną labiausiai jaudinančių frazių.

EURIDIKĖ. O!..

ORFĖJAS. ...padiktavo vieną labiausiai jaudinančių frazių. Aš ketinu  
ją panaudoti poezijai pertvarkyti. Aš įamžinu savo arklį, o tu dar  
stebiesi išgirdusi, kad jis man sako dėkui. Tas dėkui — takto vir-  
šūnė. O aš maniau... (*Apkabina arklio kaklą*)

EURIDIKĖ. Klausyk, Orfėjau, mielasis, nebark manęs. Būk teisingas.

Prisipažink, kad po tos garsiosios frazės tu gavai vieną žodį, tik vieną, ir tas žodis visai nepoetiškas.

ORFĖJAS. Argi mes žinom, kas poetiška ir kas nepoetiška.

EURIDIKĖ. Aglaonikė sukiodavo stalus, ir jos stalas visada atsakydavo tuo žodžiu.

ORFĖJAS. Nieko sau! To dar betruksta, kad į mūsų reikalus įveltume tą personą. Aš jau esu tau sakęs, kad nebenoriu apie ją girdėti! Tai moteris, kuri geria, vedžioja tigrus, suka mūsų žmonoms galvas, trukdo merginoms ištekėti.

EURIDIKĖ. Betgi tai mėnesio kultas.

ORFĖJAS. Puiku! Aš tau pavedu ją ginti. Grįžk pas bakchantes, jei jų papročiai tau patinka.

EURIDIKĖ. Aš tave erzinu. Tu gerai žinai, jog myliu tik tave ir tau tereikėjo tik pamoti, kad palikčiau tą aplinką.

ORFĖJAS. Graži aplinka. Niekada neužmiršiu, koku balsu Aglaonikė man pasakė: „Veskitės ją, nes ji sutinka. Paikos moterys dievina menininkus. Juoksis tas, kas juoksis paskutinis“.

EURIDIKĖ. Man nuo to šiurpas perbėgo per nugarą.

ORFĖJAS. Jei aš vėl ją susitikčiau! (*Trenkia rašaline į stalą*)

EURIDIKĖ. Orfėjau, mano poete... Pažiūrėk, koks pasidarei nervingas, kai parsivedei arklį. Anksčiau, būdavo, juokiesi, glaudi mane, sūpuoji; turėjai puikią padėtį. Buvai gerbiamas, turtingas. Rašei eiles, kurias graibstydavo vieni kitiems iš rankų ir visa Trakija deklamuodavo atmintinai. Šlovinai saulę. Buvai jos žynys ir vienas vadų. Bet atsiradus arkliui viskas baigėsi. Mes apsigyvenome kaime. Tu palikai savo postą ir nebenori rašyti. Visas tavo gyvenimas dabar — popinti arklį, klausinėti arklį ir laukti, ką arklys tau atsakys. Tai nerimta.

ORFĖJAS. Nerimta? Mano gyvenimas pradėjo švinkti, gesti, dvokti sėkme ir mirtimi. Saulė ir mėnuo — abu labu tokiu. Man belieka naktis. Ir ne kitų naktis. Maño naktis. Šis arklys pasineria į mano naktį ir iškyla iš ten kaip naras. Parneša iš ten frazių. Ar tu neįjauti, kad menkiausia tų frazių stulbina labiau negu visi eilėraščiai. Atiduočiau pilną savo raštų rinkinį už vieną tų trumpų frazių, kuriose aš girdžiu save, kaip kriauklėje girdime jūrą. Nerimta? Ko tau reikia, mano mažyte? Aš atrandu pasaulį. Keičiu odą. Gaudau nežinomybę.

EURIDIKĖ. Tu tuojau man dar pacituosi garsiąją frazę.

ORFĖJAS (*oriai*). Taip. (*Jis vėl eina prie arklio ir deklamuoja*)

„Ponia Euridikė dabar eis ramiai atgal, siaubingą tamsų Aidą<sup>3</sup> išvaikščiojus“.

EURIDIKĖ. Ši frazė neturi jokios prasmės.

ORFĖJAS. Prasmės čia tikrai yra. Gerai įtempk ausis. Klausykis paslapties. „Euridikė dabar eis ramiai atgal“ būtų šiaip kokia, o čia — ponია Euridikė! Ponia Euridikė dabar eis ramiai atgal — tas „eis“! Būsimasis laikas! Ir pabaiga: „siaubingą tamsų Aidą išvaikščiojus“. Turėtum būti patenkinta, kad kalbu apie tave.

EURIDIKĖ. Tai ne tu kalbi... (*Rodydama į arklį*) Tai jis.

ORFĖJAS. Nei jis, nei aš, nei kas kitas. Ką mes žinome? Kas kalba? Mes stumdomės tamsoje; mes iki kaklo pasinėrę į antgamtinį pasaulį. Žaidžiame slėpynių su dievais. Mes nežinome nieko, nieko o nieko. „Ponia Euridikė dabar eis ramiai atgal, siaubingą tamsų Aidą išvaikščiojus“ — tai ne frazė. Tai eilėraštis, sapnų eilėraštis, mirties gelmių gėlė.

EURIDIKĖ. Ir tu manai įtikinsias pasaulį? Įkalbėsias, kad poezijai sukurti gana parašyti frazę? Viliesi su ta arklio fraze sulauksias sėkmės?

ORFĖJAS. Ne sėkmė man rūpi, ne arklys ir ne pasaulį rūpi įtikinti. Beje, aš esu nebe vienas.

EURIDIKĖ. Nekalbėk man apie savo publiką. Keturi ar penki beširdžiai netašyti bernai, kurie laiko tave anarchistu, ir tuzinas galvijų, trokštančių pasižymėti.

ORFĖJAS. Man to maža. Tikiuosi vieną gražią dieną sužavėti tikrus gyvulius.

EURIDIKĖ. Jei niekini sėkmę, tai kam siunti tą frazę į Trakijos konkursą? Kam teiki tokią svarbą prizui?

ORFĖJAS. Reikia mesti bombą. Reikia sukelti skandalą. Reikia audros, kuri atgaivintų orą. Visi dūsta. Nebekvėpuoja.

EURIDIKĖ. Mes buvome tokie ramūs.

ORFĖJAS. Per daug ramūs.

EURIDIKĖ. Tu mylėjai mane.

ORFĖJAS. Aš tave myliu.

EURIDIKĖ. Tu myli arklį. Aš antroje vietoje.

ORFĖJAS. Kvailutė. Čia visai kitas dalykas. (*Išsiblaškęs bučiuoja Euridikę ir eina prie arklio*) Argi ne, drauguži? Argi ne, brolyti? Na? Myli savo bičiulį? Nori cukraus? Tai pabučiuok mane. Va... va... Koks jis gražus! Imk. (*Išsitraukia iš kišenės cukraus ir duoda arkliui*) Puiku.



EURIDIKĖ. Aš nebeegzistuoju. Numirčiau, o tu nepastebėtum.

ORFĖJAS. Mes buvome numirę ir patys to nepastebėjom.

EURIDIKĖ. Eikš pas mane.

ORFĖJAS. Deja! Aš turiu išeiti. Einu į miestą ruošti konkursui. Rytoj paskutinė diena. Negaliu gaišti nė minutės.

EURIDIKĖ (*karštai*). Orfėjau! Mano Orfėjau!..

ORFĖJAS. Matai šį pliką postamentą? Ant jo pastatysiu tik savę vertą biustą.

EURIDIKĖ. Jie tave apmėtys akmenimis.

ORFĖJAS. Iš jų pasidarysiu savo biustą.

EURIDIKĖ. Saugokis bakchančių.

ORFĖJAS. Aš jų nepažįstu.

EURIDIKĖ. Bet jų yra. Jos moka patikti. Aš žinau jų metodus.

Aglaonikė tavęs nekenčia. Ji tikriausiai dalyvaus konkurse.

ORFĖJAS. O! Ta moteris! Ta moteris!

EURIDIKĖ. Būk teisingas. Ji talentinga.

ORFĖJAS. Tikrai?

EURIDIKĖ. Aišku, turiu galvoj siaubo žanrą. Tam tikru požiūriu, tam tikra prasme ji talentinga. Jos meninė išraiška graži.

ORFĖJAS. Tik pamanykit. „Tam tikru požiūriu... tam tikra prasme...“

Negi bakchantės tave išmokė šitaip kalbėti? Jei taip, tai tam tikra prasme jos meninė išraiška tau patinka. Tam tikru požiūriu tu aprobuoji mano mirtinus priešus. Ir tu myli mane, ir tariesi mane mylinti. Na gerai, tuo požiūriu ir ta prasme aš pareiškiu, kad man jau gana, kad esu ujamas ir kad a:kllys — vienintelis padaras, kuris čia moka su manim elgtis. (*Trenkia kumščiu į stalą*)

EURIDIKĖ. Nėr čia ko viską daužyti.

ORFĖJAS. Viską daužyti. To jau per daug. Ponia kasdien išdaužia langą, o dabar štai aš viską daužau.

EURIDIKĖ. Pirmiausia...

ORFĖJAS (*žingsniuodamas po kambarį*). Aš žinau, ką tu pasakysi.

Pasakysi, kad šiandien dar neišdaužei lango.

EURIDIKĖ. Bet...

ORFĖJAS. Na gerai, daužk, daužk, sakau, daužk langą.

EURIDIKĖ. Kaip tu gali toks pasidaryti?

ORFĖJAS. Mat koks suktumas. Tu nedauži lango, nes aš išeinu...

EURIDIKĖ (*gyvai*). Ką tu nori tuo pasakyti?

ORFĖJAS. Tai tu manai, kad aš aklas? Tu kasdien išdauži langą, kad ateitų stiklius.

EURIDIKĖ. Na taip, aš išdaužiu langą, kad ateitų stiklius. Tai šaunus, širdingas vaikinąs. Jis klausosi manęs. Žavisi tavimi.

ORFĖJAS. Pernelyg malonus.

EURIDIKĖ. Ir kai tu klausinėji arklį ir palieki mane visiškai vieną, aš išdaužiu langą. Tikiuosi, nepavyduliauji?

ORFĖJAS. Aš pavyduliauju? Pavyduliauju kažkokiam vaikėzui stikliui? Kodėl negalėčiau pavyduliauti ir Aglaonikei? To betrūko! Na, kadangi tu atsisakai išdaužti langą, aš jį išdaušiu. Man nuo to palengvės. (*Išdaužia langą. Pasigirsta: „Stikliau! Stikliau! Stikliau!“*) Ei! Stikliau! Jis ateina. Pavyduliauju?

## II scena

Tie patys, Ertebizas

*Ertebizas pasirodo balkone. Saulė plieskia į jo stiklus. Jis įeina, priklaupia ant vieno kelio ir susikryžiuoja ant krūtinės rankas*

ERTEBIZAS. Laba diena, ponai ir ponios.

ORFĖJAS. Laba diena, mano mielas. Tai aš, AŠ, išdaužiau langą. Įstatykite stiklą. Aš jus palieku. (*Euridikei*) Brangioji, jūs prižiūrėsite darbą. (*Arkliui*) Ar myli savo poetą? (*Bučiuoja jį*) Iki vakaro. (*Išeina*)

## III scena

Euridikė, Ertebizas

EURIDIKĖ. Matote. Aš nieko neišsugalvoju.

ERTEBIZAS. Neįtikėtina.

EURIDIKĖ. Jūs mane suprantat.

ERTEBIZAS. Vargšė ponia.

EURIDIKĖ. Nuo tada, kai šis arkllys ėmė sekti paskui jį gatve, nuo tada, kai jis parsivedė jį namo, nuo tada, kai jis apsigyveno pas mus, nuo tada, kai jie ėmė kalbėtis...

ERTEBIZAS. Arkllys jam vėl kalbėjo?

EURIDIKĖ. Pasakė jam dėkui.

ERTEBIZAS. Jis moka su juo elgtis.

EURIDIKĖ. Žodžiu, jau mėnuo, kai mūsų gyvenimas pasidarė kančia.

ERTEBIZAS. Nejaugi jūs galite pavyduliauti arkliui?

EURIDIKĖ. Geriau jau žinočiau, kad jis turi meiluzę.

ERTEBIZAS. Ką jūs sakote?..

EURIDIKĖ. Jeigu ne jūs, jeigu ne jūsų draugystė, aš jau būčiau pamišusi.

ERTEBIZAS. Brangioji Euridike.

EURIDIKĖ (*žiūri į veidrođį. Su šypsena*). Įsivaizduokit, man žybtelėjo šviesos spindulėlis. Jis susivokė, kad aš kasdien išdaužiu langą. Tada aš, užuot atsakiusi, jog daužau tam, kad baltos stiklo šukės atneštų laimę, pasakiau, jog daužau tam, kad ateitumėt jūs.

ERTEBIZAS. Aš maniau...

EURIDIKĖ. Palaukit. Jis man pakėlė sceną ir išdaužė langą. Turbūt pavyduliauja.

ERTEBIZAS. Kaip jūs jį mylit...

EURIDIKĖ. Juo jis man blogesnis, juo labiau jį myliu. Man jau pasirodė, kad jis pavyduliauja Aglaonikei.

ERTEBIZAS. Aglaonikei?

EURIDIKĖ. Jis nekenčia visko, kas siejasi su ankstesniaja mano aplinka. Štai kodėl aš nuogaštajuju, kad mes nepadarytume kokios baisios kvailystės. Kalbėkim tyliai. Aš vis bijau, kad tas arklys manęs neišgirstų.

*Jie pirštų galais nustypčioja prie nišos*

ERTEBIZAS. Jis miega.

*Jie sugrįžta į pirmą planą*

EURIDIKĖ. Ar matėt Aglaonikę?

ERTEBIZAS. Taip.

EURIDIKĖ. Orfėjas jus užmuštų, jei sužinotų.

ERTEBIZAS. Nesužinos.

EURIDIKĖ (*pasivedėja jį dar toliau nuo arklio, link savo kambario*).

Jūs turite... tą daiktą?

ERTEBIZAS. Turiu.

EURIDIKĖ. Kas tai per daiktas?

ERTEBIZAS. Cukraus gabaliukas.

EURIDIKĖ. Kaip ji laikėsi?

ERTEBIZAS. Labai paprastai. Pasakė man: „Sauso niekas neklauso. Štai nuodai, atneškite man laišką“.

EURIDIKĖ. Tas laiškas jai labai nemalonus.

ERTEBIZAS. Ji netgi pridūrė: „Kad mažytė nesusikompromituotų, aš jums duodu voka. Adresas užrašytas mano pačios ranka. Jai tereikės įdėti laišką ir užklijuoti. Neliks jokios žymės, kad mes padarėm mainus“.

EURIDIKĖ. Orfėjas jai neteisingas. Ji gali padaryti labai daug gero. Ar ji buvo viena?

ERTEBIZAS. Su drauge. Ta aplinka ne jums.

EURIDIKĖ. Iš tikro. Bet man neatrodo, kad Aglaonikė bloga mergina.

ERTEBIZAS. Saugokitės gerų merginų ir šaunių vaikinų. Štai jūsų cukrus.

EURIDIKĖ. Ačiū... (*Su baime ima cukrų ir eina prie arklio*) Aš bijau.

ERTEBIZAS. Atsisakot?

EURIDIKĖ. Neatsisakau, bet bijau. Prisipažįstu, kai pasvarstau šaltu protu ir kai jau reikia tai padaryti, man trūksta drąsos. (*Grįžta prie rašomojo stalo*) Ertebizai?

ERTEBIZAS. Ką?

EURIDIKĖ. Mano mielas Ertebizai. Ar jūs nesutiktumėt...

ERTEBIZAS. O! O! Man labai sunku įvykdyti jūsų prašymą.

EURIDIKĖ. Sakėte, kad dėl manęs padarytumėt viską.

ERTEBIZAS. Ir dabar taip sakau, bet...

EURIDIKĖ. Ak, mano brangusis, jei jums tai bent kiek nemalonu... nekalbėkim daugiau apie tai.

ERTEBIZAS. Duokit man cukrų.

EURIDIKĖ. Ačiū. Jūs tikras drąsuolis.

ERTEBIZAS. Tik kažin ar ims iš mano rankų.

EURIDIKĖ. Pabandykit vis dėlto.

ERTEBIZAS (*šalia arklio*). Prisipažįstu, nelabai tvirtai laikaisi ant kojų.

EURIDIKĖ. Būkit vyras. (*Žingtelį dešinèn ir sustoja prie savo kambario durų*)

ERTEBIZAS. Na. (*Silpnu balsu*) Arkly... Arkly...

EURIDIKĖ (*žiūrėdama pro langą*). Dangau, Orfėjas! Grįžta. Eina per sodą. Greit, greit, dėkitės, kad dirbat.

*Ertebizas meta cukrų ant padengto stalo ir pristumia stalą prie sienos tarp lango ir kambario durų*

Lipkit ant kėdės.

*Ertebizas lipa ant kėdės prie stiklinių durų ir dedasi matuojąs. Euridikė susmunka į kėdę prie rašomojo stalo*

#### IV scena

Tie patys, Orfėjas

ORFĖJAS. Pamiršau gimimo liudijimą. Kur aš jį pasidėjau?

EURIDIKĖ. Ant knygų spintos, kairėje. Gal surasti?

ORFĖJAS. Sėdėk. Pats susirasiu.

*Jis eina pro arklių, paglosto, paima kėdę, ant kurios stovi Ertebizas, ir nusineša. Ertebizas lieka ta pačia poza kyboti ore. Euridikė vos susilaiko nesurikusi. Orfėjas, nieko nepastebėdamas, lipa ant kėdės prie knygų spintos ir sako: „Na va“, pasiima gimimo liudijimą, nulipa nuo kėdės, nuneša į vietą po Ertebizo kojomis ir išeina*

#### V scena

Euridikė, Ertebizas

EURIDIKĖ. Ertebizai! Sakykit, kas tai per stebuklas?

ERTEBIZAS. Koks stebuklas?

EURIDIKĖ. Tai gal sakysit, kad nieko nepastebėjot ir kad visai natūralu, kai žmogus, iš po kurio ištraukia kėdę, užuot nukritęs, lieka kyboti ore?

ERTEBIZAS. Kyboti ore?

EURIDIKĖ. Dėkitės nustebeš, betgi aš mačiau. Jūs laikėtės ore.

Kybojote ore per pusmetrį nuo žemės. Aplinkui buvo tuštuma.

ERTEBIZAS. Aš neatsistebiu jumis.

EURIDIKĖ. Gerą minutę buvote tarp dangaus ir žemės.

ERTEBIZAS. Tai neįmanoma.

EURIDIKĖ. Kaip tik todėl, kad tai neįmanoma, jūs ir turite man paaiškinti.

ERTEBIZAS. Jūs tvirtinat, kad aš be jokios atramos laikiausi tarp lubų ir grindų?

EURIDIKĖ. Nemeluokit, Ertebizai! Aš jus mačiau; savo akimis mačiau. Vos vos įstengiau išverti nesurikusi. Šituose pamišėlių namuose jūs buvot paskutinė mano priebėga, vienintelė būtybė, kuri nekėlė man baimės ir šalia kurios aš atgaudavau pusiausvyrą. Bet nors ir gyveni su kalbančiu arkliu, bičiulis, sklandantis ore, atrodo labai įtartinais. Nesiartinkit prie manęs! Palaukit, man šiurpsta oda net nuo jūsų švytinčios nugaros. Sakykit, kaip čia buvo, Ertebizai? Aš jūsų klausau.

ERTEBIZAS. Neturiu ko aiškintis. Arba aš sapnuoju, arba jūs sapnavot.

EURIDIKĖ. Taip, sapne kartais darai taip, kaip jūs darėte, bet jums, nei vienas, nei kitas, nemiegojome.

ERTEBIZAS. Tikriausiai jus suklaidino mirażas, atsiradęs tarp mano ir jūsų stiklų. Kartais daiktai meluoja. Mugėje esu matęs nuogą moterį, vaikščiojančią lubomis.

EURIDIKĖ. Čia nebuvo jokio mechanizmo. Atrodė gražu ir baisu. Kokią sekundę aš jus mačiau baisų kaip katastrofą ir gražų kaip vaivorykštę. Jūs buvot riksmas žmogaus, krintančio pro langą, ir žvaigždžių tylą. Jūs mane gąsdinat. Aš per daug atvira, kad galėčiau slėpti tai nuo jūsų. Jei norite tylėti, tylėkite, bet mūsų santykiai nebegali būti tokie pat. Aš maniau, kad jūs paprastas, o jūs sudėtingas. Maniau, kad jūs mūsiškis, o jūs arklio padermės.

ERTEBIZAS. Euridike, nekankinkit manęs... Jūsų balsas kaip lunatiko. Tai jūs mane gąsdinat.

EURIDIKĖ. Nesinaudokit Orfėjo metodu. Nemaišykit vaidmenų. Nebandykit manęs įtikinti, kad aš pamišėlė.

ERTEBIZAS. Euridike, aš jums prisiekiu...

EURIDIKĖ. Nieko nepadės, Ertebizai. Aš nebetikiu jums.

ERTEBIZAS. Ką daryti?

EURIDIKĖ. Palaukite. (*Eina prie knygų spintos, lipa ant kėdės, ištraukia knygą, atskleidžia, išima iš jos laišką ir deda ją atgal į vietą*) Duokit man Aglaonikės voką. (*Jis paduoda*) Ačiū. (*Ji įkiša laišką į voką ir lyžteli klijus*) Ai!

ERTEBIZAS. Įsipjovėt liežuvį?

EURIDIKĖ. Ne, bet tų klijų keistas skonis. Imkit voką. Nuneškit Aglaonikei. Eikit.

- ERTEBIZAS. Stiklas neįstatytas.  
 EURIDIKĖ. Apsieisiu be stiklo. Eikit.  
 ERTEBIZAS. Jūs norit, kad aš išeičiau.  
 EURIDIKĖ. Man reikia pabūti vienai.  
 ERTEBIZAS. Jūs pikta.  
 EURIDIKĖ. Aš nemėgstu skraidančių melagių.  
 ERTEBIZAS. Tokie žiaurūs žodžiai jus žemina.  
 EURIDIKĖ. Gal ir žiaurūs.  
 ERTEBIZAS (*ima savo krepšelį*). Jūs gailėsitės, kad mane įskaudintot. (*Tyla*) Tai mane veжат?  
 EURIDIKĖ. Paslaptys — mano priešai. Aš nusprendžiau su jom kovoti.  
 ERTEBIZAS. Išeinu. Noriu jums patikti savo klusnumu. Sudie, ponia.  
 EURIDIKĖ. Sudie.

*Jie prasilenkia. Euridikė žengia į savo kambarį. Ertebizas atidaro duris ir išeina. Durys lieka praviros. Matyti, kaip blizga saulėje nejudri jo nugara. Staiga Euridikė stabteli, jos veidas persimaino. Ji susvyruoja, griebiasi už širdies ir ima šaukti:*

Ertebizai! Ertebizai! Greičiau, greičiau...

- ERTEBIZAS (*grįždamas*). Kas yra?  
 EURIDIKĖ. Gelbėkit!..  
 ERTEBIZAS. Jūs šalta kaip ledas, jūs pažaliavusi!  
 EURIDIKĖ. Mane traukia paralyžius. Širdis daužosi. Pilvas dega.  
 ERTEBIZAS. Vokas!  
 EURIDIKĖ. Kaip, vokas?  
 ERTEBIZAS (*šaukia*). Aglaonikės vokas. Jūs jį palaižėt. Sakėt, kad jo keistas skonis.  
 EURIDIKĖ. Ak nelaimingoji! Bėkit greitai. Parveskit Orfėją. Aš mirštu. Aš noriu pamatyti Orfėją. Orfėjau! Orfėjau!  
 ERTEBIZAS. Negaliu jūsų palikti vienos. Reikia turbūt kažką daryti, išgerti priešnuodžių.  
 EURIDIKĖ. Aš žinau tuos bakchančių nuodus. Jie paralyžiuoja. Niekas manęs neišgelbės. Bėkit greitai. Parveskit Orfėją. Aš noriu dar jį pamatyti. Noriu, kad jis man atleistų. Aš myliu jį, Ertebizai. Man skauda. Jei dvejosit, bus per vėlu. Maldauju atsiklaupusi. Ertebizai, Ertebizai, jūs geras, jūs manęs gailitės. Ai! Lyg kas

peiliais bado tarp šonkaulių. Greitai, greitai, bėkit, lėkte lėkit! Trumpiausiu keliu. Jeigu jis grįžta, sutiksime kelyje. Aš einu, atsi-gulsiu savo kambary ir lauksiu jūsų. Padėkit man. (*Ertebizas įą veda iki jos kambario*) Greitai, greitai, greitai. (*Ji dingsta. Ertebizui darant duris, vėl išeina iš kambario*) Ertebizai, klausykit, jeigu jūs žinote, kaip galima... na... kaip ką tik padarėte... kaip galima akimirksniu persikelti iš vienos vietos į kitą... Nepykite ant manęs, aš buvau susinervinusi, buvau kalta. Aš jus labai myliu, Ertebizai... Išbandykite viską. Ai! (*Grįžta į kambarį*)

ERTEBIZAS. Aš jį parvesiu, prižadu jums. (*Išeina*)

*Akimirką scena lieka tuščia. Pasikeičia apšvietimas. Per visą tolesniąją sceną — tylus sinkopiškas būgnų dundesys*

## VI scena

Mirtis, Azraelis, Rafaelis

*Mirtis, lydima dviejų savo padėjėjų, įeina į sceną pro veidrodį. Ant puošnios suknelės apsivilkusi manto. Jos padėjė-jai su chirurgų chalatais. Vos matyti akys. Kitą veido dalį dengia drobinė kaukė. Guminės pirštinės. Jie neša du didelius juodus, labai elegantiškus lagaminus. Mirtis eina greitai ir sustoja vidury kambario*

MIRTIS. Paskubėkime.

RAFAELIS. Kur ponია liepsite pastatyti lagaminus?

MIRTIS. Ant grindų, nesvarbu kur. Azraelis jums paaiškins. Azraeli, paimk manto.

*Šis nuvelka manto*

RAFAELIS. Bijau suklysti, todėl ir darau kvailystes.

MIRTIS. Per porą dienų juk negalite išmokti Azraelio amato. Azra-elis man tarnauja jau keletą amžių. Iš pradžių jis buvo toks pat kaip jūs. Chalata.

*Azraelis iš vieno lagamino ištraukia baltą chalata ir padeda Mirčiai jį apsivilkti ant puošnios suknelės*



AZRAELIS (*Rafaeliui*). Išimk metalines dėžes ir sudėk ant stalo.

Ne, pirma servetėles. Užtiesk stalą servetėlėmis.

MIRTIS (*eidama prie prausyklės*). Azraelis jums pasakys, kad aš reikalauju tvarkos ir švaros kaip laive.

RAFAELIS. Taip, ponia. Atleiskit man, ponia... aš buvau išsiblaškęs; žiūrėjau į šitą arklį.

MIRTIS (*plaudamasi rankas*). Jis jums patinka, tas arkllys?

RAFAELIS. O taip, ponia, labai.

MIRTIS. Koks jūs vaikas! Esu tikra, kad norėtumėt jį turėti. Tai labai paprastas dalykas. Azraeli, spirita. (*Rafaeliui*) Ant kito stalo rasite gabaliuką cukraus.

RAFAELIS. Taip, ponia, jis čia guli.

MIRTIS. Duokite jam. Jei neės, aš pati paduosiu. Azraeli, gumines pirštines. Ačiū.

RAFAELIS. Ponia, arkllys neėda cukraus.

MIRTIS (*imdamą cukrų*). Ėsk, arklj, aš to noriu.

*Arkllys ėda, traukiasi tolyn ir dingsta. Nišą uždengia juoda užuolaida*

Na va. (*Rafaeliui*) Jis jūsų.

RAFAELIS. Ponia labai gera.

MIRTIS (*maudamasi pirštine ant kairės rankos*). Dar prieš savaitę jūs manėte, kad aš — skeletas su drobule ir dalgiu. Vaizdavotės baidyklę, baubą...

RAFAELIS. O, ponia!..

*Jiems kalbant, Azraelis uždengia veidrodį drobe*

MIRTIS (*eidama paimti kėdės, kurią Ertebizas paliko stiklinėse duryse*). Taip, taip, taip. Visi panašiai galvoja. Bet, mano mielas berniuk, jei aš būčiau tokia, kokią žmonės nori mane matyti, jie mane matytų. O aš turiu ateiti pas juos nematoma. (*Ji stato kėdę prie ramos, vidury*) Azraeli, patikrinkite kontaktą.

AZRAELIS. Yra, ponia.

*Duslus elektrinės mašinos ūžesys*

MIRTIS (*išsitraukia iš chalato nosinę*). Puiku, Rafaeli, malonėkite man užrišti akis šia nosine. (*Kol Rafaelis jai riša akis*) Turime septintą bangą ir zoną septyni—dvylika. Viską nustatykite ant keturių. Jei aš didinsiu, sukite iki penkių. Jokiu būdu neperženkite

penkių. Stipriai suveržkite. Užmegzkite dvigubą mazgą. Ačiū. Jūs savo postuose?

*Azraelis ir Rafaelis stovi prie stalo šalia vienas kito, sukišę rankas į metalines dėžes*

Pradedu. (*Eina prie kėdės. Rankomis daro lėtus judesius, tarsi masažuotų ir hipnotizuotų nematomą galvą*)

RAFAELIS (*labai tyliai*). Azraeli...

AZRAELIS (*taip pat*). Cit...

MIRTIS. Kalbėkit, kalbėkit, jūs man netrukdot.

RAFAELIS. Azraeli, kur Euridikė?

MIRTIS. Aš to ir laukiau. Matai, Azraeli, visiems kyla tas pats klausimas! Paaškindink jam.

AZRAELIS. Mirtis, norėdama pasiekti gyvenimo daiktus, turi pereiti sferą, kuri juos deformuoja ir perkelia į kitą vietą. Mūsų prietaisai leidžia jai pasiekti juos ten, kur jinai juos mato, tad nereikia skaičiuoti ir gaišti daug laiko.

RAFAELIS. Tai tas pat kaip šauti į žuvį vandenyje šaunamuoju ginklu.

MIRTIS (*juokdamasi*). Gal ir taip. (*Rimtai*) Azraeli, paruošk man ritę.

AZRAELIS. Klausau, ponია... Ar ponia žino, kur Ertebizas?

MIRTIS. Veda Orfėją namo iš miesto.

RAFAELIS. Jeigu jie bėga bėgte, ar suspėsime baigti?

MIRTIS. Tuo pasirūpins Azraelis. Jis keičia mūsų greičius. Valanda man turi būti minutė jiems.

AZRAELIS. Rodyklė peržengė penkis. Poniai duoti ritę?

MIRTIS. Prijunk ir duok.

*A z r a e l i s dingsta Euridikės kambaryje ir grįžta į sceną su rite. Mirtis skaičiuoja žingsnius nuo kėdės iki kambario. Paskui sustoja veidu į duris. Azraelis jai paduoda ritę — lyg ir automatinį metrą, į kurį susivynios iš kambario balta juosta*

AZRAELIS. Rafaeli, ar turite chronometrą?

RAFAELIS. Pamiršau!

AZRAELIS. Va gražiausia!

MIRTIS. Nesinervinkit. Yra vienas labai paprastas būdas.

*Tyliai šnabžda Azraeliui\**

**AZRAELIS** (*eina prie rampos*). Ponios, ponai. Mirtis man liepia paklausti susirinkusiųjų, ar koks žiūrovas nebūtų toks malonus paskolinti jai laikrodį? (*Ponui pirmoje eilėje, keliančiam ranką*) Ačiū, pone. Rafaeli, prašom paimti iš pono laikrodį.

*Veiksmas scenoje*

**MIRTIS**. Ar supratot?

**AZRAELIS**. Veikit!

*Būgno dundesys. Juosta trūkteli ir ima vyniotis iš kambario į dėžę, kurią laiko Mirtis. Azraelis ir Rafaelis scenos gale nusigręžia. Azraelis skaičiuoja modamas ranka kaip bokso teisėjas. Rafaelis lėtai duoda ženklus, panašius į laivo signalizaciją*

**AZRAELIS**. Op!

*Būgno dundesys nutyla. Rafaelis sustingsta. Juosta sustoja. Mirtis puola į kambarį. Išeina iš ten be raiščio ant akių su pririštu ant juostos galo spurdančiu balandžiu. Mašinos nebegirdėti*

**MIRTIS**. Uf! Rafaeli, greit, greit žirkles. (*Bėga į balkoną*) Eikit šen, nukirpkit. (*Jis nukerpa juostą, balandis nuskrenda*) Suvyniokit juostą. Azraeli, parodyk jam. Tai labai paprasta. Leisk jam, jis turi išmokti.

*Azraelis ir Rafaelis sukrauna į lagaminus metalines dėžes, chalatą ir kt. Mirtis pasiremia ant dešiniojo stalo. Labai nu-*

---

\* Režisierius, bijantis veiksmu nutraukti paslapties uždangą tarp scenos ir salės, gali šį fragmentą pakeisti neaiškiu pokalbiu pakuždomis

1° **MIRTIS**. Yra vienas labai paprastas būdas. (*Šnabžda Azraeliui*)

*Azraelis grįžta prie stalo, šnabžda Rafaeliui*

**MIRTIS**. Ar supratot?

2° **MIRTIS**. Na, pirmyn.

**AZRAELIS**. Rafaeli!

**MIRTIS**. Kas yra?

**RAFAELIS**. Teisingai. (*Eina į Euridikės kambarį*)

**MIRTIS**. Rafaeli, paskubėkit, paskubėkit...

(*Autoriaus past.*)

*vargusi žiūri į erdvę. Dešinė ranka ir plaštaka lėtai persibraukia per kaktą tarsi bundantis lunatikas, tarsi stengdamasi atsipeikėti po hipnozės*

AZRAELIS. Viskas sudėta, ponია.

MIRTIS. O dabar uždarykite, užsekite. Aš pasiruošusi. Paduokite manto.

*Kol Rafaelis uždarinėja lagaminus, Azraelis apsiaučia jai pečius manto*

Ar nieko nepaliekame?

AZRAELIS. Ne, ponია.

MIRTIS. Tai eime.

PONAS IŠ PARTERIO. Ei!

AZRAELIS. A, taip, taip!

MIRTIS. Kas yra?

AZRAELIS. Laikrodį, Rafaeli, nuneškite ponui laikrodį ir padėkokit.

*Veiksmas scenoje*

MIRTIS. Rafaeli, greičiau, greičiau.

RAFAELIS. Aš jau, ponია.

*Mirtis nuskuba prie veidrodžio ir, sustojusi prieš jį, ištiesia ranką. Paskui žengia į jį. Jos padėjėjai seka pavymui. Daro tą pat, ką ir ji. Ji užmiršo savo gumines pirštines — paliko ant stalo dešinėje, gerai matomoje vietoje*

## VII scena

Orfėjus, Ertebizas

*Tuojau po paskutinės Mirties replikos sode pasigirsta Orfėjo balsas*

ORFĖJO BALSAS. Jūs nepažįstat jos. Nežinot, ko ji gali griebtis. Vaidina komediją, kad aš grįžčiau namo.

*Durys atsidaro, jie įeina. Ertebizas puola į kambarį, pasižiūri, traukiasi atbulas ir atsiklaupia ant slenksčio*

ORFĖJAS. Kur ji? Euridikel.. Ji aikštijasi. Ak! Še tau... Aš išprotėsiu!

Arklys! Kur arklys? (*Atidengia nišą*) Pabėgo! Aš žuvęs. Jam atidarė duris, pabaidė; tai tikriausiai Euridikės darbas. Atsiims ji už tai! (*Puola link durų*)

ERTEBIZAS. Stokit!

ORFĖJAS. Jūs neleidžiat man įeiti pas žmoną!

ERTEBIZAS. Žiūrėkit.

ORFĖJAS. Kur?

ERTEBIZAS. Žiūrėkit pro mano stiklus.

ORFĖJAS (*žiūri*). Ji sėdi. Miega.

ERTEBIZAS. Ji mirusi.

ORFĖJAS. Ką?

ERTEBIZAS. Mirusi. Mes per vėlai atėjom.

ORFĖJAS. Negali būti. (*Beldžia į stiklus*) Euridike! Brangioji! Atsiliepk!

ERTEBIZAS. Nieko nepadės.

ORFĖJAS. Atstokit! Leiskite man įeiti. (*Pastumia Ertebizą į šalį*)

Kur ji? (*Užkulisiuose*) Aš ką tik ją mačiau sėdinčią prie lovos.

Miegamajame nieko nėra. (*Grįžta į sceną*) Euridike!

ERTEBIZAS. Jums tik atrodė, kad matote. Euridikė pas Mirtį.

ORFĖJAS. Ak, arklys nesvarbu! Aš noriu vėl pamatyti Euridikę.

Noriu, kad man atleistų, kam nesirūpinau ja, nesistengiau suprasti.

Padėkit man. Gelbėkit mane. Ką daryti? Mes gaištame brangų laiką.

ERTEBIZAS. Šie geri žodžiai jus gelbsti, Orfėjau...

ORFĖJAS (*verkdamas, sukniubęs ant stalo*). Mirusi. Euridikė mirusi.

(*Pasikelia*) Na gerai... aš išplėšiu ją iš mirties! Jei reikės, eisiu jos parsivesti net į Aidą.

ERTEBIZAS. Orfėjau... išklausykit mane. Nusiraminkit. Jūs mane išklausykit...

ORFĖJAS. Taip... aš būsiu ramus. Pagalvokim. Sudarykim planą...

ERTEBIZAS. Aš žinau vieną būdą.

ORFĖJAS. Jūs?

ERTEBIZAS. Bet reikia manęs klausyti ir negaišti nė minutės.

ORFĖJAS. Taip.

*Visas šias replikas Orfėjas taria karštligiškai ir nuolankiai.  
Veiksmas vystosi nepaprastai greitai*

ERTEBIZAS. Mirtis buvo atėjusi pas jus pasiimti Euridikės.

ORFĖJAS. Taip...

ERTEBIZAS. Ji pamiršo savo gumines pirštines.

*Tyla. Jis prieina prie stalo, padvejoja ir iš tolo, tarsi liedsdamas šventenybę, paima pirštines*

ORFĖJAS (*baisėdamasis*). Ak!

ERTEBIZAS. Jūs užsimausit jas.

ORFĖJAS. Gerai.

ERTEBIZAS. Maukitės. (*Paduoda jam pirštines, Orfėjas maunasi*)

Nueisite pas Mirtį neva jų gražinti ir su jomis galėsite patekti pas ją.

ORFĖJAS. Gerai...

ERTEBIZAS. Mirtis norės susirasti savo pirštines. Jeigu jas nunešit, ji jums atsilygins. Ji godi, daugiau mėgsta imti, negu duoti ir, kadangi pati niekada negražina, kas jai patenka į rankas, labai nusistebės jūsų pasiryžimu. Be abejonės, gausite ne kažin ką, bet vis šį tą gausite.

ORFĖJAS. Gerai.

ERTEBIZAS (*veda jį prie veidrodžio*). Štai jūsų kelias.

ORFĖJAS. Veidrodis?

ERTEBIZAS. Aš jums atskleidžiu paslapčių paslaptį. Veidrodžiai — tai durys, pro kurias Mirtis ateina ir išeina. Niekam to nesakykit. Beje, žiūrėkit visą gyvenimą į veidrodį ir matysite darbuojantis Mirtį tarsi bites stikliniame avily. Sudie. Geros kloties!

ORFĖJAS. Bet veidrodis kietas.

ERTEBIZAS (*iškėlęs ranką*). Su šiomis pirštinėmis eisite per veidrodžius lyg per vandenį.

ORFĖJAS. Kur jūs išmokot visų tų baisenybių?

ERTEBIZAS (*nuleisdamas ranką*). Žinot, veidrodžiai juk iš stiklo. Tai mūsų amatas.

ORFĖJAS. O kai peržengsiu šias... duris...

ERTEBIZAS. Kvėpuokit lėtai, ritmingai. Eikit be baimės tiesiai. Pasukit į dešinę, paskui į kairę, paskui į dešinę, paskui tiesiai. Ten, kaip čia jums paaiškinus... Nebėra krypties... reikia eiti lankstais; tai sunkoka iš pradžių.

ORFĖJAS. O paskui?

ERTEBIZAS. Paskui? Niekas pasauly jums to nepapasakos. Prasideda mirtis.

ORFĖJAS. Aš jos nebijau.

ERTEBIZAS. Sudie. Laukiu jūsų grįžtant.

ORFĖJAS. Aš galbūt ilgai užtruksiu.

ERTEBIZAS. Ilgai... jums. Mums — tik išeisit ir grįšit.

ORFĖJAS. Negaliu patikėti, kad tas veidrodis minkštas. Ką gi, bandau.

ERTEBIZAS. Bandykite.

*Orfėjas žingteli*

Pirma rankas.

ORFĖJAS (*ištiesęs į priekį rankas, apmautas raudonomis pirštinėmis, žengia į veidrodį*). Euridike!.. (*Dingsta*)

### VIII scena

Ertebizas vienas, paskui laiškkininkas

*Ertebizas, likęs vienas, atsiklaupia prieš arklio nišą. Kažkas beldžiasi*

ERTEBIZAS. Kas ten?

LAIŠKININKO BALSAS. Laiškkininkas. Aš turiu jums laišką.

ERTEBIZAS. Pono nėra.

LAIŠKININKO BALSAS. O ponias?

ERTEBIZAS. Ponios taip pat. Įkiškite laišką pro durų apačią.

*Laiškas pasirodo po durimis*

LAIŠKININKO BALSAS. Jie išėję?

ERTEBIZAS. Ne... Miega.

*Lėtai nusileidžia ir tuojau vėl pakyla tiulis*

### VIII<sup>a</sup> scena

Ertebizas, laiškkininkas

ERTEBIZAS. Kas ten?

LAIŠKININKO BALSAS. Laiškkininkas. Aš turiu jums laišką.

ERTEBIZAS. Pono nėra.

LAIŠKININKO BALSAS. O ponias?

ERTEBIZAS. Ponios taip pat. Įkiškite laišką pro durų apačią.  
LAIŠKININKO BALSAS. Jie išėję?  
ERTEBIZAS. Ne... Miega.

## IX scena

Ertebizas, Orfėjas, paskui Euridikė

Orfėjas išeina iš veidrodžio

ORFĖJAS. Jūs dar čia?

ERTEBIZAS. Na, greitai pasakokit.

ORFĖJAS. Brangusis, jūs angelas.

ERTEBIZAS. Visai ne.

ORFĖJAS. Taip, taip, angelas, tikras angelas. Jūs mane išgelbėjot.

ERTEBIZAS. O Euridikė?

ORFĖJAS. Staigmena. Žiūrėkit.

ERTEBIZAS. Kur?

ORFĖJAS. Į veidrodį. Viens, du, trys.

*Euridikė išeina iš veidrodžio*

ERTEBIZAS. Ji!

EURIDIKĖ. Taip, aš. Aš laimingiausia žmona, aš pirmoji moteris, kurią vyras turėjo drąsos parsivesti iš mirusiųjų karalystės.

ORFĖJAS. „Ponia Euridikė dabar eis ramiai atgal, siaubingą tamsų Aidą išvaikščiojus“. O mums ši frazė atrodė beprasme.

EURIDIKĖ. Tss, brangusis; prisimink savo pažadą. Niekada nebekalbėsime apie arklį.

ORFĖJAS. Kur mano galva?!

EURIDIKĖ. Ir žinot, Ertebizai, jis vienas rado kelią. Nedvejodamas nė sekundės. Jam šovė geniali mintis apsimauti Mirties pirštines.

ERTEBIZAS. Galėtum pasakyti, kad jis žarstė žarijas svetimom pirštinėm.

ORFĖJAS (*skubiai*). Na, bet... svarbiausia buvo laimėti. (*Lyg ir nori gręžtis į Euridikę*)

EURIDIKĖ. Atsargiai!

ORFĖJAS. Ak! (*Sustingsta*)

ERTEBIZAS. Kas jums?



ORFĖJAS. Nieko, visiškai nieko. Iš pradžių atrodo baisu, bet truputis atsargumo — ir viskas ateis į tvarką.

EURIDIKĖ. Reikia priprasti.

ERTEBIZAS. Apie ką jūs kalbate?

ORFĖJAS. Apie sutartį. Aš turiu teisę atgauti Euridikę, bet neturiu teisės į ją žiūrėti. Jei pažiūrėsiu, ji išnyks.

ERTEBIZAS. Siaubas!

EURIDIKĖ. Ką jūs šnekate — mano vyrui ir taip liūdna!

ORFĖJAS (*praleisdamas į priekį Ertebizą*). Liaukis, liaukis, man nelūdna. Jam dabar taip, kaip buvo ir mums. Žinokite, kad, priėmę šią sąlygą — o to reikėjo būtinai — mes patyrėme visas jūsų baimes. Bet, kartoju, tai įmanoma. Nelengva, iš tikrųjų nelengva, bet įmanoma. Man atrodo, lengviau, negu prarasti regėjimą.

EURIDIKĖ. Arba netekti kojos.

ORFĖJAS. Ir, be to... mes neturėjome kitos išeities.

EURIDIKĖ. Netgi naudinga. Orfėjas nematys mano raukšlių.

ERTEBIZAS. Bravo! Man nebelieka nieko daugiau, kaip palinkėti jums geros kloties.

ORFĖJAS. Jūs mus paliekate?

ERTEBIZAS. Nenoriu jums trukdyti. Tikriausiai turit daug ko papasakoti vienas kitam.

ORFĖJAS. Pasipasakosim po pusryčių. Stalas padengtas. Aš labai alkanas. Jūs tiek įspainiojote į mūsų nuotyki, kad negalit išeiti nepapusryčiaęs su mumis.

ERTEBIZAS. Bijau, kad jūsų žmonai trečias kliudys.

EURIDIKĖ. Ne, Ertebizai. (*Pabrėždama*) Po kelionės, iš kurios sugrįžau, man visas pasaulis pasikeitė. Aš daug ko išmokau. Man gėda savęs. Orfėjas dabar turės neatpažįstamą žmoną, medaus mėnesio žmoną.

ORFĖJAS. Euridike! Tu pažadėjai. Niekada nebekalbėsime apie mėnesį.

EURIDIKĖ. Dabar jau aš be galvos. Prie stalo! Prie stalo! Ertebizas man iš dešinės. Sėskitės. Orfėjas priešais mane.

ERTEBIZAS. Ne, ne priešais.

ORFĖJAS. Dievai! Gerai padariau, kad neleidau Ertebizui išeiti. Sėduos tau iš kairės ir nusigrėžiu. Valgysiu pasidėjęs ant kelių.

*Euridikė jiems patarnauja*

ERTEBIZAS. Baisiai nekantrauju išgirsti apie jūsų kelionę.

ORFĖJAS. Dievaži, sunku man bus papasakoti. Atrodo, lyg dar neatsipeikėjau po operacijos. Lyg pro miglas prisimenu vieną savo eilėrašį, kurį deklamuuju, kad neužsnūščiau, ir bjaurius gyvulius, kurie užminga. Paskui juoda duobė. Paskui kalbėjau su nematoma dama. Ji man padėjo už pirštines. Kažkoks vyriškis, lyg ir chirurgas, atėjo jų paimti ir liepė man grįžti pasakęs, kad Euridikė seks iš paskos ir kad nieku gyvu nepažvelgčiau į ją. Noriu gerti!  
*(Paima stiklinę ir atsisuka)*

EURIDIKĖ ir ERTEBIZAS *(kartu)*. Atsargiai!

EURIDIKĖ. Aš vėl išsigandau! Brangusis, neatsisukdamas pažiūrėk, kaip plaka mano širdis.

ORFĖJAS. Kvaila. O jeigu užsiriščiau akis?

ERTEBIZAS. Nepatariu. Jūs nežinote, kokios griežtos taisyklės. Jei sukčiausite, viską pražudysite.

ORFĖJAS. Jūs nė nesuvokiat, kaip tokia kvailystė sunkina gyvenimą, kiek reikalauja proto įtampos.

EURIDIKĖ. Ko gi tu nori, mielasis, tu juk visada lyg iš mėnesio nukritęs...

ORFĖJAS. Vėl mėnuo! Laikai mane puspročiu.

EURIDIKĖ. Orfėjau!

ORFĖJAS. Aš palieku mėnesį buvusiams tavo draugėms.

*Tyla*

ERTEBIZAS. Ponas Orfėjau!

ORFĖJAS. Aš saulės žynys.

EURIDIKĖ. Jau nebe žynys, mano meile.

ORFĖJAS. Tegu. Bet savo namuose draudžiu kalbėti apie mėnesį.

*Tyla*

EURIDIKĖ. Kad žinotum, kokios nereikšmingos tos mėnesio ir saulės istorijos.

ORFĖJAS. Poniai, tie dalykai atrodo neverti dėmesio.

EURIDIKĖ. Jei galėčiau kalbėti...

ORFĖJAS. Man atrodo, tu kalbi daug, nors tau negalima. Kalbi daug! Pernelyg daug!

*Euridikė verkia. Tyla*

ERTEBIZAS. Jūs pravirkdėte savo žmoną.

ORFĖJAS *(grasindamas)*. Liaukitės! *(Atsigręžia)*

EURIDIKĖ. Ak!

ERTEBIZAS. Būkit atsargus!

ORFĖJAS. Tai ji kalta. Priverstų atsigręžti ir negyvėlj.

EURIDIKĖ. Geriau reikėjo likti negyvai.

*Tyla*

ORFĖJAS. Mėnuo! Jei leisčiau jai kalbėti, kur mes nueitume? Pasakykit man. Vėl prasidėtų arklio laikai.

ERTEBIZAS. Jūs perdedat...

ORFĖJAS. Perdedu?

ERTEBIZAS. Taip.

ORFĖJAS. Net jeigu ir perdedu. (*Gręžiasi*)

EURIDIKĖ. Atsargiai!

ERTEBIZAS (*Euridikei*). Nusiraminkit. Neverkit. Toks vaidas jus nervina. Orfėjau, nusiraminkit ir jūs. Prisidarysit bėdos.

ORFĖJAS. Net jeigu ir perdedu, bet kas gi pradeda?

EURIDIKĖ. Ne aš.

ORFĖJAS. Ne tu? Ne tu? (*Gręžiasi*)

EURIDIKĖ ir ERTEBIZAS. O!

ERTEBIZAS. Jūs pavojingas, brangusis.

ORFĖJAS. Jūsų tiesa. Jeigu aš atrodau jums pavojingas, tai geriausia man pakilti nuo stalo ir jus palikti. (*Stojasi*)

*Euridikė ir Ertebizas jį laiko už švarko*

EURIDIKĖ. Mano mielas...

ERTEBIZAS. Orfėjau...

ORFĖJAS. Ne, ne. Leiskit mane.

ERTEBIZAS. Būkit protingas.

ORFĖJAS. Aš būsiu toks, kokiam man dera būti.

EURIDIKĖ. Neišeik! (*Trūkteli jį*)

*Jis netenka pusiausvyros ir pažvelgia į ją. Jis surinka. Euridikė nustėrusi pakyla. Jos veide siaubas. Šviesa silpsta. Euridikė pamažu grimzta ir išnyksta. Šviesa ryškėja*

ORFĖJAS (*išblyškęs, netekęs jėgų, dėdamasis nerūpestingas*). Ochl Lengviau pasidarė!

ERTEBIZAS. Kaip?

ORFĖJAS (*tokiu pat tonu*). Galima atsikvėpti.

ERTEBIZAS. Jis pamišęs!

ORFĖJAS (*vis aiškiau dangstydamas savo sutrikimą piktumu*). Su

moterimis reikia griežtai. Reikia joms parodyti, kad nuo jų nepriklausai. Reikia nesileisti vedžiojamam už nosies.

ERTEBIZAS. Koks jūs tvirtas! Jūs norite duoti man suprasti, kad pasižiūrėjote į Euridikę tyčia?

ORFĖJAS. Negi aš nesižinau, ką daras?

ERTEBIZAS. Drašos jums netrūksta! O juk pasižiūrėjot nesąmoningai. Netekot pusiausvyros. Pasigręžėt nesąmoningai, aš mačiau.

ORFĖJAS. Aš tyčia netekau pusiausvyros. Tyčia pasigręžiau ir prašau man neprieštarauti.

*Tyla*

ERTEBIZAS. Ką gi, jei pasigręžėte tyčia, aš jūsų negaliu pagirti.

ORFĖJAS. Apsieisiu be jūsų pagyrimų. Aš pats galiu save pagirti, kad tyčia pasigręžiau į savo žmoną. Tai geriau, negu gręžiotis į svetimas žmonas.

ERTEBIZAS. Šiuos žodžius taikote man?

ORFĖJAS. Manykit, kaip jums patinka.

ERTEBIZAS. Jūs labai neteisingas. Niekada sau neleidau meilintis jūsų žmonai. Ji būtų greit mane pavijusi. Jūsų žmona buvo pavyzdinga žmona. Jūs to nesuvokėt, kol jos nepraradot pirmą kartą, o dabar va praradot antrą kartą, praradot niekšingai, praradot tragiškai, pražudėt pats save, nužudėt mirusią, be niekur nieko padarėt neatitaisomą prasižengimą, nes ji negyva, negyva, vėl negyva. Ji nebegrįš.

ORFĖJAS. Na, ką jūs!

ERTEBIZAS. Kaip „ką jūs“?

ORFĖJAS. Kur esat matęs, kad moteris šaukdama nueitų nuo stalo ir nebegrįžtų prie jo sėstis?

ERTEBIZAS. Aš jus palieku valandėlę, kad suprastumėt savo nelaimę.

*Orfėjas meta savo servetėlę ant žemės, pakyla, apsuka stalą, eina prie veidrodžio, paliečia jį, žengia į duris ir paima nuo grindų laišką*

ORFĖJAS (*atplėšia voką*). Kas čia?

ERTEBIZAS. Bloga žinia?

ORFĖJAS. Neįskaitau, laiškas parašytas atvirksčiai.

ERTEBIZAS. Taip žmonės maskuoja tai, ką rašo. Skaitykit veidrodyje.

ORFĖJAS (*prieš veidrodi skaito*). „Pone, atleiskite man, kad noriu likti inkognito. Aglaonikė pastebėjo, jog pirmosios žodžių raidės jūsų frazėje „Ponia Euridikė dabar eis ramiai atgal, siaubingą tamsų Aidą išvaikščiojus“ sudaro žodį, įžeidžiantį konkurso žiuri. Ji įtikino arbitrus, kad jūs mistifikatorius. Ji sukurstė prieš jus pusę miesto moterų. Žodžiu, jos vadovaujama didžiulė minia pakvaišėlių traukia link jūsų namų. Priekyje žygiuoja bakchantės ir reikalauja jūsų mirties. Gelbėkitės, slėpkitės. Negaiškite nė minutės.

Asmuo, linkintis jums gero.“

ERTEBIZAS. Tikriausiai čia nėra nė lašo teisybės.

*Tolumoje pasigirsta būgnai, jie artėja, dunda pašėlusiu ritmu*

ORFĖJAS. Klausykit...

ERTEBIZAS. Būgnai.

ORFĖJAS. Jų būgnai. Euridikė neklydo. Ertebizai, arklys mane apgavo!

ERTEBIZAS. Nesudraskys juk žmogaus dėl žodžio.

ORFĖJAS. Žodis tik dingstis, po kuria slypi baisi neapykanta, religinė neapykanta. Aglaonikė laukė savo valandos. Aš žuvs.

ERTEBIZAS. Būgnai artėja.

ORFĖJAS. Kaip aš nepamačiau to laiško? Kada jį pakišo po durimis?

ERTEBIZAS. Aš čia kaltas, Orfėjau. Laišką pakišo po durimis, kai jūs buvot iškeliavęs pas mirusius. Mane sukrėtė jūsų žmonos sugrįžimas. Aš užmiršau jus įspėti. Gelbėkitės!

ORFĖJAS. Per vėlu.

*Arklio kerai išsisklaido. Orfėjas atsimaino*

ERTEBIZAS. Slėpkitės kur nors, aš pasakysiu, kad esate išvažiavęs...

ORFĖJAS. Nėra prasmės, Ertebizai. Kas turi įvykti — įvyks.

ERTEBIZAS. Aš jus išgelbėsiu prievarta.

ORFĖJAS. Aš nesutinku.

ERTEBIZAS. Kvailystė!

ORFĖJAS. Veidrodis kietas. Jis man padėjo perskaityti laišką. Aš žinau, ką turiu daryti.

ERTEBIZAS. Ką jūs norit daryti?

ORFĖJAS. Eiti pas Euridikę.

ERTEBIZAS. Jau nebegalite.

ORFĖJAS. Galiu.

ERTEBIZAS. Net jeigu tai pasiseks, tarp jūsų vėl prasidės scenos.

ORFĖJAS (*pagautas ekstazės*). Tik ne ten, kur ji man duos ženklą ateiti.

ERTEBIZAS. Jūs kenčiate. Jūsų veidas persikreipęs. Aš neleisiu jums be reikalo žūti.

ORFĖJAS. O, būgnai, būgnai. Jie artėja, Ertebizai, jie trinksi, jie dunda, jie tuoj bus čia.

ERTEBIZAS. Jūs jau sykį padarėt, kas neįmanoma.

ORFĖJAS. Nereikalaukit iš manęs, kas neįmanoma.

ERTEBIZAS. Jūs jau atsispyrėt vienoms pinklėms.

ORFĖJAS. Aš dar nesispyriau iki kraujo praliejimo.

ERTEBIZAS. Jūs mane gąsdinat...

*Ertebizo veide nežmoniškas džiaugsmas*

ORFĖJAS. Ką galvoja marmuras, iš kurio skulptorius tašo šedevrą? Jis galvoja: „Mane daužo, žaloja, žeidžia, skaldo, aš žuvs“. Tas marmuras kvailys. Gyvenimas mane tašo, Ertebizai! Kuria šedevrą. Turiu kęsti jo smūgius, nesistengdamas suprasti. Turiu laikytis. Turiu paklusti, būti ramus, padėti, bendradarbiauti su juo, leisti jam baigti savo darbą.

ERTEBIZAS. Akmenys!

*Akmenys išmuša langus ir krinta į kambarį*

ORFĖJAS. Baltas stiklas. Tai laimė! Laimė! Pasistatysiu biustą, kokio norėjau.

*Akmuo sudaužo veidrodį*

ERTEBIZAS. Veidrodis!

ORFĖJAS. Tik ne veidrodį! (*Puola į balkoną*)

ERTEBIZAS. Jos tuoj jus sudraskys.

*Girdėti riksmi ir būgnų dundesys*

ORFĖJAS (*nugara į balkoną, pasilenkęs*). Ponios! (*Būgnų trenksmas*) Ponios! (*Būgnų trenksmas*) Ponios! (*Būgnų trenksmas*)

*Puola į dešinę, į nematomą balkono pusę. Būgnai stelbia jo balsą. Tamsa. Ertebizas suklumpa ant kelių ir užsidengia veidą. Staiga kažkas įlekia pro langą į kambarį ir nukrinta. Tai Or-*

*fėjo galva. Ji nurieda į dešinę ir sustoja pirmame plane. Ertebizas tyliai šūkteli. Būgnai nutolsta*

## X scena

Ertebizas, Orfėjo galva, paskui Euridikė

ORFĖJO GALVA (*kalba sunkiai sužeisto žmogaus balsu*). Kur aš? Kaip tamsu... Kokia sunki galva. O kaip skauda man visą kūną, visą kūną. Tikriausiai iškritau iš balkono. Tikriausiai kritau iš labai aukštai, iš labai aukštai, iš labai aukštai ant galvos. O mano galva?.. Taip, iš tiesų... aš kalbu apie savo galvą... Kur ji, mano galva? Euridike! Ertebizai! Padėkit man! Kur jūs? Uždekit lempą. Euridike! Aš nematau savo kūno. Aš neberandu savo galvos. Nebeturiu nei galvos, nei kūno. Aš nesuprantu. Tuščia, visur tuščia. Paaškindit man. Pažadinkit mane. Gelbėkit! Gelbėkit! Euridike! (*Tarsi aimana*) Euridike... Euridike... Euridike... Euridike... Euridike...

*Iš veidrodžio išeina Euridikė. Stovi vietoje*

EURIDIKĖ. Brangusis...

ORFĖJO GALVA. Euridike... čia tu?

EURIDIKĖ. Aš.

ORFĖJO GALVA. Kur mano kūnas? Kur aš dėjau savo kūną?

EURIDIKĖ. Neieškok. Nesinervink. Duok man ranką.

ORFĖJO GALVA. Kur mano galva?..

EURIDIKĖ (*imdama nematomą kūną už rankos*). Aš laikau tavo ranką savo delne. Eik. Nebijok. Eik su manim...

ORFĖJO GALVA. Kur mano kūnas?

EURIDIKĖ. Prie manęs. Prieš mane. Dabar tu nebegali manęs matyti, ir man leista tave išsivesti.

ORFĖJO GALVA. O mano galva, Euridike... mano galva... kur aš dėjau savo galvą?

EURIDIKĖ. Nekalbėk, mano meile, nebesirūpink savo galva...

*Euridikė ir nematomas Orfėjo kūnas žengia į veidrodį*

## XI scena

Ertebizas, Orfėjo galva, policijos komisaras, teismo sekretorius

*Kažkas beldžiasi į duris. Tyla. Beldžiasi. Tyla*

KOMISARO BALSAS. Įstatymo vardu, atidarykit.

ERTEBIZAS. Kas jūs?

KOMISARO BALSAS. Policija. Atidarykit arba aš laužiu duris.

ERTEBIZAS. Atidarau. *(Puola prie Orfėjo galvos, paima ją, dvejoja, deda ant postamento ir atidaro duris)*

*Atsidariusios durys užstoja postamentą. Tada aktorius, vaidinantis Orfėjo vaidmenį, vietoj kartoninės galvos iškiša savo galvą*

KOMISARAS. Kodėl neatsiliepėt į mūsų pirmą beldimą?

ERTEBIZAS. Ponas teisėjau...

KOMISARAS. Komisare.

ERTEBIZAS. Ponas komisare, aš esu šeimos draugas. Aš dar buvau apsvaigęs po sukrėtimo, kaip žinote...

KOMISARAS. Sukrėtimo. Kokio sukrėtimo?

ERTEBIZAS. Turiu jums pasakyti, jog kai įvyko drama, aš buvau vienas su Orfėju.

KOMISARAS. Kokia drama?

ERTEBIZAS. Kai bakchantės nužudė Orfėją.

KOMISARAS *(pasisukęs į teismo sekretorių)*. Aš tikėjausi tokios versijos. O... aukos žmona... Kur ji? Norėčiau jus suvesti akistaton.

ERTEBIZAS. Jos nėra.

KOMISARAS. Tolyn gražyn.

ERTEBIZAS. Ji netgi paliko vyro namus.

KOMISARAS. Pamanykit! *(Teismo sekretoriui)* Prašom sėsti prie šio stalo *(rodo stalą kairėje)* ir užrašinėti.

*Teismo sekretorius sėdasi prie stalo. Popieriai, plunksnos. Nusigręžia nuo veidrodžio. Ertebizas stovi prie veidrodžio. Kad būtų patogiau, teismo sekretorius patraukia stalą atgal ir užtveria juo duris*

ERTEBIZAS. Aš turiu...



TEISMO SEKRETORIUS. Tylos.

KOMISARAS. Pradėsim iš eilės. Kalbėkite tik tada, kai jūsų paklausiu. Kur kūnas?

ERTEBIZAS. Koks kūnas?

KOMISARAS. Jei yra nusikaltimas, yra ir kūnas. Aš jūsų klausiu, kur kūnas?

ERTEBIZAS. Bet, ponas komisare, kūno nėra. Tos beprotės jį sudraskė, nuplėšė galvą, išsinešiojo!

KOMISARAS. Pirma, aš jums draudžiu užgauliai kalbėti apie moteris, vykdančias šventas apeigas. Antra, jūsų versiją nuneigia penki šimtai liudytojų, mačiusių įvykį.

ERTEBIZAS. Tai jūs sakote...

KOMISARAS. Tylos!

ERTEBIZAS. Aš...

KOMISARAS (*reikliu tonu*). Tylos. Atidžiai manęs paklauskite, vyruk. Šiandien saulės užtemimas. Dėl to užtemimo liaudies nuomonė nepaprastai pasikeitė Orfėjo naudai. Visi gedi. Organizuojamas jo triumfas. Vyresnybė reikalauja jo palaikų. O bakchantės matė, kaip Orfėjas kruvinas pasirodė balkone ir šaukėsi pagalbos. Jos apstulbo, mat buvo atėjusios po jo langais vien patriukšmauti, ir jau būtų lėkusios jam padėti, jeigu, kaip jos pasakoja (o taip pasakoja penki šimtai lūpų), jeigu jis nebūtų, sakyčiau, kritęs jų akyse negyvas.

Reziumuoju. Damos surengia eiseną. Atžygiuoja su šauksmais „nušvilpkit Orfėją“. Staiga balkono durys atsidaro, išbėga kruvinas Orfėjas ir šaukiasi pagalbos. Damos jau ketina bėgti laiptais į viršų — per vėlu! Orfėjas krinta, ir visas būrys — neužmirškime, kad tai moterys... moterys, kurios mėgsta šaukti, bet bijo kraujo, — visas būrys, sakau, grįžta atgal. Saulės užtemimas. Miestas šį užtemimą aiškinasi kaip saulės rūstybę, nes išjuoktas vienas seniausių jos žynių. Vyresnybė išeina pasitikti moterų, ir moterys, tarpininkaujant Aglaonikei, papasakoja ką tik matytą keistą nusikaltimą. Visas miestas buvo bepuoļas čionai. Buvo imtasi griežtų priemonių užgniaužti sąmyšiui, ir vyresnybė skubiai atsiuntė mane — policijos viršininką. Ir štai aš jus tardau, ir nepakėsiu, kad su manim kas nors elgtųsi kaip su lauko sargu. Turėkite tai galvoje.

ERTEBIZAS. Bet aš jūsų...

TEISMO SEKRETORIUS. Tylos. Jūsų niekas neklausia.

KOMISARAS. Pradėsime iš eilės. (*Teismo sekretoriui*) Kur aš sustojau?

TEISMO SEKRETORIUS. Biustas. Aš sau leidžiu jums priminti biustą...

KOMISARAS. A, taip! (*Ertebizui*) Jūs namiškis?

ERTEBIZAS. Šeimos draugas.

KOMISARAS. Triumfui reikalingas Orfėjo biustas. Gal žinot kokį?

*Ertebizas eina prie durų ir jas uždaro. Ant postamento matyti galva. Komisaras ir teismo sekretorius atsigręžia*

KOMISARAS. Nepanašus.

ERTEBIZAS. Tai labai gražus kūrinys.

KOMISARAS. Kieno?

ERTEBIZAS. Nežinau.

KOMISARAS. Ar ant šio biusto nėra parašo?

ERTEBIZAS. Ne.

KOMISARAS (*teismo sekretoriui*). Užrašykite: spėjama Orfėjo galva.

ERTEBIZAS. Ne, ne. Čia Orfėjas. Tai tikras dalykas. Abejonė tik dėl autoriaus.

KOMISARAS. Tai rašykite: Orfėjo galva, skulptorius X. (*Ertebizui*) Jūsų vardas, pavardė?

ERTEBIZAS. Prašau?

TEISMO SEKRETORIUS. Klausia jūsų vardo ir pavardės.

KOMISARAS. Mat amato nuo manęs nenuslėpsi. Turiu akį. (*Priėjęs patapšnoja per stiklus*) Jūs stiklius, vyruk!

ERTEBIZAS (*šypsodamas*). Stiklius, prisipažįstu.

KOMISARAS. Prisipažinkit, prisipažinkit, tarp kita ko, tai vienintelis patikimas gynimosi būdas.

TEISMO SEKRETORIUS. Atleiskite, ponas komisare, o jeigu pareikalautumėt dokumentų...

KOMISARAS. Teisingai. (*Atsisėda*) Prašom dokumentus.

ERTEBIZAS. Aš... aš jų neturiu.

KOMISARAS. Kaip?

TEISMO SEKRETORIUS. O! O!

KOMISARAS. Vaikštote be dokumentų? Kur jie? Kur gyvenat?

ERTEBIZAS. Aš gyvenu... tikriau sakant, gyvenau...

KOMISARAS. Aš jūsų neklausiu, kur gyvenot. Aš klausiu, koks dabartinės jūsų gyvenamosios vietos adresas.

ERTEBIZAS. Dabar?.. Dabar aš neturiu... gyvenamosios vietos.

KOMISARAS. Nei dokumentų, nei gyvenamosios vietos. Puiku. Valkatavimas. Vaikščiojantis amatininkas. Jūsų byla aiški, bičiuli. Kiek jums metų?

ERTEBIZAS. Man... (*Dvejoja*)

KOMISARAS (*klausinėja nusisukęs, pakėlęs akis į lubas, sūpuodamas koją kaip egzaminuotojas*). Man atrodo, kad jums jau bus...

ORFĖJO GALVA. Aštuoniolika metų.

TEISMO SEKRETORIUS (*rašo*). Septyniolika metų.

ORFĖJO GALVA. Aštuoniolika.

KOMISARAS. Gimęs...

TEISMO SEKRETORIUS. Luktelėkit, ponas komisare. Aš skutu skaičių. (*Skuta*)

*E u r i d i k ė p u s i a u i š e i n a i š v e i d r o d ž i o*

EURIDIKĖ. Ertebizai... Ertebizai. Aš žinau, kas jūs esat. Eikit šen, ateikit, mes jūsų laukiame. Jūsų ir tetrūksta.

*E r t e b i z a s d v e j o j a*

ORFĖJO GALVA. Greičiau, Ertebizai. Eikit paskui mano žmoną. Aš atsakinėsiu už jus. Ką nors prasimanysiu.

*E r t e b i z a s ž e n g i a į v e i d r o dį*

## XII s c e n a

*O r f ė j o g a l v a, k o m i s a r a s, t e i s m o s e k r e t o r i u s*

TEISMO SEKRETORIUS. Ponas komisare, aš jūsų klausau.

KOMISARAS. Gimęs...

ORFĖJO GALVA. Mezon Lafite!

KOMISARAS. Kur?

ORFĖJO GALVA. Mezon Lafite. Du žodžiai.

- KOMISARAS. Kadangi pasakėte, kur gimęs, tai sutiksime pasakyti ir vardą, pavardę. Vardas?
- ORFĖJO GALVA. Žanas.
- KOMISARAS. Žanas. O pavardė?
- ORFĖJO GALVA. Kokto.
- KOMISARAS. Kok...
- ORFĖJO GALVA. K, o, k, t, o. Kokto.
- KOMISARAS. Su tokia pavarde tik lauke nakvoti. Teisybė, jūs ir nakvojat lauke. Nebent dabar jau pasakysit savo adresą...
- ORFĖJO GALVA. Anžu gatvė, dešimt.
- KOMISARAS. Kalbate jau protingai.
- TEISMO SEKRETORIUS. Parašas...
- KOMISARAS. Paruoškite plunksną. (*Ertebizui*) Ateikite. Ateikite, čia niekas jūsų nesuvalgys. (*Atsigręžia*) O!
- TEISMO SEKRETORIUS. Kas yra?
- KOMISARAS. Po perkūnais! Kaltinamasis dingo.
- TEISMO SEKRETORIUS. Stebuklas!
- KOMISARAS. Stebuklas... Stebuklas... Jokio čia stebuklo. (*Žingsniuoja po sceną*) Aš netikiu stebuklais. Užtemimas yra užtemimas. Stalas yra stalas. Kaltinamasis yra kaltinamasis. Pradėsime iš eilės. Šios durys...
- TEISMO SEKRETORIUS. Neįmanoma, ponas komisare, norint išeiti pro šias duris, reikia patraukti mano kėdę.
- KOMISARAS. Yra dar langas.
- TEISMO SEKRETORIUS. Jei pro langą, tai turėjo praeiti pro mus. Beje, kaltinamasis atsakinėjo. Atsakinėjo iki paskutinės akimirkos.
- KOMISARAS. Kas gi atsitiko?
- TEISMO SEKRETORIUS. Aš nieko nesuprantu.
- KOMISARAS. Vadinasi, yra kokios nors slaptos durys, kurias žmogžudys — kadangi šis pabėgimas mums yra jo kaltės įrodymas — kurias žmogžudys, sakyčiau, turėjo žinoti. Patikrinkit sieną.
- TEISMO SEKRETORIUS (*bilsnoja, tyrinėja*). Sieną skamba taip, lyg būtų vientisa.
- KOMISARAS. Puiku. Kadangi tas vyrukas išsina neatsisveikinęs ir pasislepia, nesuteiksim jam malonumo žiūrėti, kaip mes jo ieškome. (*Šaukia*) Namas apsuptas mano žmonių. Vos žengęs porą žingsnių, bus sulaikytas, o jei ilgiau slapstysis, laikysim apsupę, kol badas prispirs pasirodyti. Išeikit.

TEISMO SEKRETORIUS. Kokia istorija!

KOMISARAS. Nėra čia jokios istorijos. Jūs visada ir visur matot istorijas.

*J i e išeina. Durys, jiems išeinant, uždengia biustą, ir tada aktorius vietoj savo galvos padeda netikrą galvą. Scena lieka tuščia*

KOMISARAS (grįžta). Mes užmiršom biustą.

TEISMO SEKRETORIUS. Negalima grįžti tuščiomis rankomis.

KOMISARAS. Paimkit jį.

*Teismo sekretorius paima galvą. J i e išeina*

### XIII s c e n a

*Veiksmas persikelia į dangų. Pro veidrodį įeina E u r i d i k ė ir O r f ė j a s. Juos veda E r t e b i z a s. Jie žiūri į savo namus, tarsi juos matytų pirmą kartą. Susėda prie stalo. Euridikė rodo Ertebizui vietą po dešinei nuo savęs. Jie šypsosi. Jie dvelkia ramybe*

EURIDIKĖ. Man rodos, tu norėjai vyno, brangusis.

ORFĖJAS. Palauk. Iš pradžių pasimelskim.

*Jis, taip pat Euridikė ir Ertebizas atsistoja. Jis kalba*

Mano dieve, ačiū tau, kad mūsų namus ir mūsų ūkį paskyrei mums kaip vienintelį rojų ir atvėrei mums savo rojų. Dėkojame tau, kad mums atsiuntei Ertebizą, ir gailimės, kad nepažinome savo angelo sargo. Dėkojame tau, kad išgelbėjai Euridikę, nes ji iš meilės nužudė velnią, įsikūnijusį arklio pavidalu, ir nuo to mirė. Dėkojame tau, kad išgelbėjai mane, nes aš dievinu poeziją, o poezija — tai tu. Tebūnie taip.

*Jie vėl atsisėda*

ERTEBIZAS. Jums įpilti?

ORFĖJAS (*pagarbiai*). Leiskit Euridikei...

*Euridikė jam įpila gerti*

ERTEBIZAS. Gal pagaliau pusryčiausim.

*U ž d a n g a*